

innym pomagał, cieszył się z ich sukcesów - jego wiara była "czynna przez miłość" /Ga 5, 6/.

Ks. Andrzej na wiarę patrzył jak na drogocenną perłę. Św. Jan Złotousty pisze, że w oczach starożytnych perły powstawały z kropel morskiej wody, prześwieconych przez spadającą z nieba błyskawicę. Św. Efreem widział w perłach wiarę jako dar nieba, jako łaskę, której nie można nabyć ludzkimi środkami, aczkolwiek wymaga ona współpracy - cierpliwości, umartwienia, pokory. Zdobyć perłę mogą łowcy ubodzy i nadzy, którzy zanurzywszy się w wodzie /chrztu/ wychodzą z niej przybrani w królewską szatę i koronę. Łowienie pereł jest żywym obrazem apostołstwa. Samo słowo "apostoł" /syr. szlich - wyzuty, nagi, posłany/ oznacza ubogiego, nagiego, posłanego - apostoła. Ks. Andrzej był takim łowcą pereł - apostołował, szerzył wiarę swym zakonnym życiem i nauką.

Strzegł swej wiary do końca - także w cierpieniu i w chorobie, którą przyjmował z poddaniem się woli Bożej. Za tę właśnie wiarę usłyszał słowa: "Dobrze, słuگو dobry i wierny, wejdź do wesela twego Pana!" /Mt 25, 21/.

Zakończmy słowami św. Ambrożego, jakie wypowiedział po zgonie swego brata Satyra: "Kochany bracie, po raz ostatni pozdrawiam cię wobec ludu, głosząc pokój, składam pocałunek. Przejdź do owego wspólnego wszystkim i przez wszystkich upragnionego domu⁷. Wyprowadziłeś nas do wieczności, która kiedyś zamknie nas wszystkich w swoim łonie. Tobie, wszechmocny Boże, polecamy duszę ks. Andrzeja, Tobie składamy tę ofiarę - przyjmij łaskawie i pogodnie ten dar braterski. Amen.

Ks. Wojciech Kania - Tarnów

2. SPOTKANIE SEKCJI FILOLOGICZNEJ - BIAŁYSTOK 1986

Z inicjatywy Sekcji Filologicznej przy Komisji Episkopatu do Spraw Nauki Katolickiej odbyło się 10 września 1986 r. w Białymstoku doroczne spotkanie wykładowców języka łacińskiego i greckiego w Wyższych Seminariach Duchownych. Uczestnicy spotkania doznali niezwykle życzliwości zarówno ze strony władz seminaryjnych, zwłaszcza ks. wicerektora mgra Mieczysława Świdziniewskiego, jak i miejscowych profesorów. Spotkanie rozpoczęło się od uroczystej mszy św. koncelebrowanej w języku łacińskim pod przewodnictwem

-----
7 O życiu brata Satyra I 78, POK 21, 137.

miejscowego Administratora Apostolskiego Archidiecezji w Białymstoku ks. bpa dra Edwarda Kisiela, podczas której homilię wzbogaconą wieloma cytataми z dzieł św. Augustyna wygłosił również po łacinie ks. doc. dr hab. Henryk Wójtowicz.

Otwarcia obrad dokonał prezes Sekcji Filologicznej ks. doc. dr hab. Henryk Wójtowicz, który na wstępie w serdecznych słowach powitał zebranych, podziękował ks. Biskupowi E. Kisielowi za gościłą i obecność oraz odczytał specjalny okolicznościowy list nadesłany do uczestników spotkania przez przewodniczącego Komisji Episkopatu do Spraw Nauki Katolickiej J. E. ks. Kard. Franciszka Macharskiego. W słowie wstępnym ks. Bp E. Kisiel przybliżył krótko zebrany historię Archidiecezji w Białymstoku oraz życzył wszystkim owocnych obrad.

Na treść całodziennych obrad złożyły się 4 prelekcje i kilka drobnych komunikatów końcowych. Najpierw wystąpił ks. mgr Marek Kozera /Sandomierz/ z referatem pt. "S u a v i t a s s e r m o n i s ś w. A m b r o ż e g o n a p r z y k ł a d z i e d i a t r y b y "D e N a b u t h a e h i s t o r i a", w którym uzasadnił, że pismo to ma typowy układ mowy retorycznej. Jako argumentów używał często Biskup Mediolanu entymematów i przykładów, przy czym istotną rolę odgrywała w niej również argumentacja biblijna. Chciał w niej nie tylko pouczać, ale przez odpowiednie przykłady także wzruszać słuchaczy i ukazywać im piękno mowy. Dzięki paralelnym wypowiedziom i bogatej metaforyce język tej diatryby okazuje się bardzo poetycki; spotyka się w niej wiele retorycznych figur i tropów, a niektóre jej partie kończą się figurami retorycznymi. Cała mowa jest bardzo urozmaicona - raz szybka i zwięzła, innym znów razem niezwykle rozwlekła, a w jej tekście, podobnie jak w innych ambrozjańskich dziełach, widnieje niemało cytatów z pism autorów pogańskich i chrześcijańskich. Dzięki umiejętnemu zastosowaniu powyższych środków omawiane pismo Ambrożego wyróżnia się faktycznie "suavitas sermonis". /Referat w całości zostanie opublikowany w 12 zeszytcie "Vox Patrum"/.

Z drugą prelekcją pt. "L i t e r a c k i l i s t ś w. A u g u s t y n a d o D i o s k o r a /EP. 118, 1, 1-7/" wystąpił ks. dr Augustyn Eckmann /KUL/, zaznaczając na wstępie, że Biskup Hippony dostosowywał i zmieniał często ton swoich listów w zależności od adresatów. Prolegent podkreślił, że napisany w 410 r. 118 list, skierowany do młodego zarozumiałego retora, który postawił biskupo-

wi pytanie dotyczące dialogów Cycerona, stanowi doskonały przykład listu literackiego. Ujawnia się w nim /118, 1, 1-7/ mistrzowski pokaz wymogów stawianych absolwentowi retoryki ze strony Augustyna, który daje odczuć swemu korespondentowi, iż znajduje się on dopiero na samym początku retoryki. Z listu tego wynika jasno, że Augustyn zostawszy biskupem nie przestał być retorem i nigdy nie zapomniał sztuki retorycznej, która się przejawiała w różnorodny sposób: w przesadnej niekiedy grze słów, w naśladowaniu stylu wielkich dzieł klasycznych itd. Wobec przedstawicieli kultury antycznej pozostał do końca swojego życia wirtuozem języka i stylu. Był zawsze wyczulony na interpretujące myśl słowo, które ukochał okazując się wielkim mistrzem języka. Nie było ono jednak dla niego wyłącznym środkiem porozumiewania się z ludźmi. Wystarczy bowiem przeczytać jego "Confessiones", ażeby stwierdzić, w jakim stopniu wyrażenia słowne są odbiciem jego życia duchowego. Pod tym względem ma wiele wspólnego z innym późniejszym wielkim mówcą i kaznodzieją św. Bernardem z Clairvaux.

Kolejnym prelegentem był mgr Piotr Kochanek, który wygłosił referat pt. "K u l t u r a h e l l e Ń s k a w ś w i e t l e p r o g r a m u w y c h o w a w c z e g o A m f i l o c h i u s z a z I k o n i u m n a p o d s t a w i e j e g o " J a m b ó w d o S e l e u k o s a ". Wśród niebezpieczeństw czyhających na duszę młodego człowieka widział on niemoralne mity opisywane w literaturze pogańskiej oraz widowiska teatralne, cyrkowe i amfiteatralne. W związku z tym w swoim programie wychowawczym zachęcał do należytej czujności, zalecał lekturę historyków, filozofów i retorów, a przede wszystkim ksiąg Starego i Nowego Testamentu. Nie streszczamy dokładniej tego wystąpienia, bo jest ono w całości publikowane w niniejszym zeszycie na ss. 567-584.

Jako ostatni prelegent przemawiał mgr Edward Szelachowski OFMCap, długoletni nauczyciel języka łacińskiego w Białymstoku. Jego wystąpienie będące sumą praktycznych uwag i wniosków z wieloletnich doświadczeń dydaktycznych, można by zatytułować: "P r a k t y c z n e w n i o s k i z d o ś w i a d c z e ń d y d a k t y c z n y c h w z a k r e s i e n a u c z a n i a j ę z y k a ł a c i Ń s k i e g o w W y ż s z y m S e m i n a r i u m D u c h o w n y m w B i a ł y m s t o k u". Podczas swego wystąpienia podzielił się z uczestnikami wieloma prakty-

czynnymi uwagami dotyczącymi nauczania i uczenia się języka łacińskiego w seminarium duchownym. Można je było zebrać w 10 zasad:

1. *Saera cotidianitas* - nie należy zrażać się żadnymi trudnościami.
2. Wykładowca winien wiele wymagać przede wszystkim od siebie i uważać łacinę za swój drugi żywy język.
3. Wykładowca winien podchodzić do swych studentów z miłością i starać się wzbudzić u nich zainteresowanie językiem. Nauka języka wymaga ciągłości, w związku z czym należy studentów podtrzymywać na duchu i zachęcać do samodzielnego wysiłku.
4. Wznowić i wykorzystywać dawne podręczniki o wysokich walorach dydaktycznych, by jak najlepiej ekonomicznie wykorzystać czas.
5. Dążyć do tego, ażeby alumni podczas nauki łaciny poznali również *Psalterz* w języku łacińskim.
6. Na kursie III czytać teksty *brewiarzowe*.
7. Na kursie IV czytać dokumenty *soborowe*, wypowiedzi *papieskie* oraz starać się podać elementy *stylistyki łacińskiej*.
8. Podczas zajęć uczyć łacińskich *sentencji* i łacińskiego *śpiewu religijnego*.
9. *Gramatyki* uczyć zawsze w łączności z poznawanym tekstem.
10. Przygotować *alumnów* do aktywnego posługiwania się łaciną. Na kursach V i VI alumni nadal winni mieć kontakt z łaciną, choćby przez *jednogodzinną wspólną lekturę*.

W końcowych komunikatach przewodniczący Sekcji Filologicznej ks. H. Wójtowicz przypomniał o śmierci o. Andrzeja Bobera SJ i ks. Jana Oświecimskiego, którzy przez wiele lat uczyli języków klasycznych, biegle mówili i pisali po łacinie, należeli do Sekcji, ten drugi był nawet jej założycielem i przez dwie kadencje prezesem. Podsumowując zaś całodziennie obrady podkreślił, że zjazd spełnił swoje zadanie, gdyż można się było na nim nie tylko dokształcać, ale również wymienić swoje doświadczenia dydaktyczne.

Ks. Augustyn Eckmann - Lublin

3. MIĘDZYNARODOWY KONGRES STUDIÓW AUGUSTYŃSKICH W RZYMIE /15 - 20 IX 1986/

W związku z 1600 rocznicą nawrócenia się św. Augustyna Instytut Patrystyczny "Augustinianum" w Rzymie zorganizował w dniach 15 - 20 września 1986 r. okolicznościowy Międzynarodowy Kongres